

Zarówno wartość przyspieszenia a , jak i stałej A , są miarami „oryginalności” zawartości publikowanych artykułów danego autora, a nie uwzględniają produktywności autorów. Uważam, że wskaźnik F jest bardziej reprezentatywny do tego celu.

O wskaźnikach cytowania dorobku naukowego

Keshra Sangwal

W FA nr 7–8/2011 przedstawiłem opinię, iż kadra akademicka w naszych uczelniach jest naukowo mało aktywna. W tym celu brałem pod uwagę całkowitą liczbę L cytowań wszystkich N artykułów, opublikowanych przez danego autora w okresie t lat. Do parametryzowania dorobku naukowego autorów używałem trzech wskaźników: wskaźnika Hirscha h , promienia R przestrzeni cytowań, tj. $R = (L/\pi)^{1/2}$, oraz wskaźnika przestrzeni cytowań $S = L/Nt$. Ponieważ całkowita liczba cytowań $L = Ah^2$, gdzie empiryczna stała A często waha się między 2 i 5, okazuje się, że dla danego autora wartości h i R są ogólnie porównywalne. Jednak zarówno h , jak i R , nie dostarczają informacji o liczbie artykułów publikowanych N ani o czasie t ich publikowania. Innymi słowy, wskaźniki te są jedynie miarą sumarycznej wydajności naukowej, wyrażonej przez całkowitą liczbę cytowań, a nie są miarą aktywności naukowej. Mając na myśli to, że wskaźnik S jest prostą funkcją zarówno liczby artykułów N , jak i czasu t , w którym są cytowane, nie rozważając wad i zalet tego wskaźnika, używałem go do porównania dorobku naukowego różnych autorów.

Po ukazaniu się mojego artykułu prof. Marek Kosmulski słusznie zwrócił uwagę na wady wskaźnika S . Zauważył, że wskaźnik S „niesprawiedliwie promuje ludzi młodych i/lub niezbyt produktywnych”. Jego uwagi oraz przykłady promujące takich autorów zostały umieszczone w FA nr 10/2011.

Głównym mankamentem wskaźnika S jest to, że uwzględnia on jedynie całkowitą liczbę artykułów N , publikowanych w okresie t . Lepiej byłoby brać pod uwagę czas cytowania t artykułu(ów) zamiast N , ponieważ wkład N już znajduje się w L . W zasadzie zastępowanie N przez t usuwa wadę wskaźnika S ; wówczas $S = L/t^2$. Powstaje pytanie: skąd taka współzależność pomiędzy liczbą L i czasem cytowania t ? Odpowiedź na to pytanie znaj-

dujemy w mechanizmie zarodkowania progresywnego (patrz K. Sangwal, *On the age-independent publication index, Scientometrics*, DOI: 10.1007/s. 11192-012-0628-6).

Zgodnie z mechanizmem zarodkowania progresywnego stosowanym do opisanego zależności liczby cytowań L od czasu cytowania N artykułów publikowanych w takim samym odstępie czasu podczas kariery naukowej (tj. $\Delta N = N/t$) danego autora, można zastosować równanie: $L = (C/\Theta^2)t^2$, gdzie: C oznacza maksymalną liczbę cytowań, którą dany autor może osiągnąć, a stała czasowa Θ to parametr charakterystyczny dla cytowania jego artykułów. Jak widać z tego równania, wyżej podany, poprawiony, wskaźnik $S = (C/\Theta^2)$. W języku fizyki jest to tzw. przyspieszenie cytowania a . Zakładając, iż ΔN jest średnią liczbą publikowanych artykułów przez danego autora na rok i jest odpowiednikiem masy m , możemy definiować siłę cytowania: F

$= ma = \Delta N(C/\Theta^2) = \Delta N \times L/t^2$. Wskaźniki a oraz F dla niektórych autorów wybranych z mojego artykułu w FA 7–8/2011 i wszystkich autorów wymienionych w artykule prof. Marka Kosmulskiego podano w tabeli.

Należy zaznaczyć, że wskaźnik a (którego poprzednikiem jest wskaźnik S) jest odpowiednikiem stałej A w definicji wskaźnika Hirscha h , gdy h rośnie liniowo z czasem t aktywności naukowej danego autora. Zarówno wartość przyspieszenia a jak i stałej A są miarami „oryginalności” zawartości publikowanych artykułów danego autora, a nie mówią o ogólnym wrażeniu wywieranych przez te artykuły (tj. nie uwzględniają produktywności autorów). Uważam, że wskaźnik F jest bardziej reprezentatywny do tego celu.

Prof. dr hab. Keshra Sangwal, fizyk, kierownik Katedry Fizyki Stosowanej na Wydziale Podstaw Techniki Politechniki Lubelskiej.

Tabela 1: Parametry aktywności niektórych autorów

Lp.	Autor	$N(t)$	ΔN	L	h	$A = L/h^2$	$a = L/t^2$	$F = \Delta N \times L/t^2$
1	M. Kosmulski Jr	1 (4)	0,25	15	1	–	0,938	0,234
2	P. Próchniak	15 (5)	3,0	42	–	–	1,68	5,04
3	E. Mączka	14 (10)	1,40	143	–	–	1,43	2,002
4	L. Wąsowska	1 (23)	0,043	25	1	–	0,047	0,002
5	M. Kosmulski	138 (33)	4,182	1759	23	3.325	1,615	6,755
6	K. Sangwal	152 (40)	3,80	1487	20	3.7175	0,929	3,532
7	J. Barnaś	286 (28)	10.21	2922	30	3.247	3,727	38,07
8	T. Dietl	289 (36)	8,028	10278	41	6.114	7,931	63,66
9	D. Badford	78 (20)	3,90	6281	44	3.244	15,703	61,24
10	A.D. Becke	55 (28)	1,964	40094	35	32.730	51,140	100,45
11	M. Lockwood	176 (25)	7,04	5101	39	3.354	8,162	57,46
12	R.J. Jackson	79 (36)	2,194	10778	44	5.567	8,316	18.25
13	M.R.E. Proctor	89 (31)	2,871	2356	26	3.485	2,452	7,04
14	H.R. Saibil	80 (30)	2,667	4234	33	3.888	4,704	12,55